

VOTUL UNIVERSAL ȘI RESVOTUL UNIVERSAL.

DE
I. HELIADE-RĂDULESCU.

EDIȚIA A PATRA

MODIFICAREA LEGII ELECTORALE IN FOLOSUL INTELLECTUALILOR.

DE
I. I. HELIADE-RADULESCU.
FIU.

BUCUREȘCI,
TYPOGRAPHIA «PROFESIONALĂ», DIMITRIE C. IONNESCU.
Strada Câmpineanu, No. 9.

1914.

www.dacoromanica.ro

Alui I. Bîanu, membru al Academiei
Române și profesor universitar,
În semn de stimă și distincție considerate
I. I. Heliade Rădulescu 3. Mai 1914.

VOT UNIVERSAL

ȘI

RESVOT UNIVERSAL.

I.

Vot înseamnă dorință, decizie sau hotărîre, o voință întărită prin convicție.

Și fiind că voia, dorința, decizia.... mai înainte se exprimă prin voce, prin vorbă, prin cuvânt, și apoi se execută, se realizează prin faptă; vot dară înseamnă în genere; a 'și exprima, a 'și declara *propria* sa părere, *propria* sa dorință, *propria* sa judecată sau decizie; iar nu părerea, dorința, judecata sau decizia *altuia* sau a *altora*.

Vot mai înainte de toate presupune, minte, rațiune, știință, experiență și apoi voie liberă sau libertate.

Nimeni nu are nici drept nici datorie de a 'și da votul pentru ceea ce nu știe nici cunoaște; pentru că nimeni nu poate nici voi nici dori ceea ce nu știe.

Nimeni nu e liber a da sau a accepta votul altuia, pentru că sau violă dreptul altuia sau este violat.

Nimeni n'are drept a tipări hârtii, a le face a circula, și influind sau cu forța sau cu amenințări, să viole masele de a suscrie: *da* sau *nu*; pentru că vot va să dică dorința proprie și spontană despre un obiect sau idee, când vine timpul acelei idei.

- Vreți principe străin sau nu?
- Vreți vot universal sau nu?
- Vreți dictatura sau nu?
- Vreți khan-tătărie hereditară sau nu?
- Vreți să ve anexați la Russia precum s'a anexat Crimeea prin khan-Tatar sau nu?

Și alte asemenea nu va să țină a chema lumea la vot universal, ci a impune lumii prin amenințări voiea sa proprie, sau a chema lumea a vota despre ceea ce nu știe, nu cunoște bine.

Ești funcționar subalternu, ți se pune înainte a suscrie un *da* sau *nu*. De vei suscrie *da*, este în contra convicțiunii tale, conștiinței tale; de vei scrie *nu*, ești pus la index și ești amenințat de a fi destituit.

Prin urmare, iar o mai repetăm :

Vot, mai înainte de toate presupune minte, rație, știință, experiență, voie liberă sau plină și perfectă libertate.

II.

Tot omul este dotat dela Dumnezeu cu liber arbitru sau cu voie liberă și cu dreptul de ași exprima prin vot voiea sa proprie, părerea sa, judecata sa, dorința sa, decizia sa; și nimeni n'are drept de a-i impune pe altele.

Pentru dreptul acesta dar, tot omul după faptele sale se laudă, se recompensă, și tot după faptele sale se judecă, se condamnă; pentru că a avut voie liberă de a face binele sau de a comite răul.

Ca să putem însă a ne decide spre bine sau spre rău, câtă mai înainte să cunoștem, să putem distinge binele din rău. De aceea dar am dat o pe lângă minte sau rație, ca să ne putem decide, se cere și știință, și experiență la cel chemat ași da votul.

Toți oamenii fără distincție sunt chemați dela Dumnezeu la Bine: nu însă toți oamenii se mișcă spre bine. Causa este pentru că unii nu voiescu, alții nu știu, și cei mai mulți sunt împedicați de a ști și de a veni la bine.

Tot asemenea toți oamenii sunt chemați spre a deveni demni de ași da votul; și unii nu voiescu, și cei mai mulți sunt împedicați de a deveni demni.

Votul e Rația; Rația este ca lumina; luminează foarte întins în departe, și luminează în spațiu foarte micu când este mărginită și restrânsă de muri, de *obroc*.

Întindeți mintea sau rația o veți întinde și votul, luminați masele ca să le puteți chema la consiliu, la părere. Altfel parodiați, batjocoriți *Votul*, și îl faceți *Resvot*.

Pentru că nimeni nu poate da ceea ce nu are; nu cereți dar părere dela cel ce nu are nici minte.

III.

Votul fiind manifestarea liberului arbitru, votul este că și libertatea; emană dela Dumneșeu, și amândouă au aceeași natură divină: pot cum pôte și Dumneșeu, și nu pot ceea ce nici Dumneșeu nu pôte.

La Dumneșeu, în omnipotința sa, sunt multe cari sunt imposibili. Dumneșeu pôte să fiă a tot-bun, pentru că este a tot potent; nu pôte însă să facă ca să înceteze de a fi Dumneșeu sempretern și atot-bun.

Libertatea asemenea este liberă a face tot; nu însă și de a se sinucide că libertate, degenerând în Tyrannie sau în Anarchie.

Precum Dumneșeu nu pôte deveni Diavol, asemenea și Libertatea nu pôte deveni despotismu, nici monarchicu nici anarchicu.

Votul adevărat este manifestarea adevăratei libertăți. Tot ce este spre binele publicu, pentru libertatea publică, putem vota, nu însă și ce aduce peire, catastrophe, sclavie. De aceea mai înainte de a vota, se cuvine a se să cugetăm, să deliberăm.

Votul este ea și *Cuvântul*; și precum nu putem numi *cuvânt* (λόγος) tot șirul de vorbe vage și incompatibili, precum nu putem dice că cel care minte are cuvânt, că cel care calomnie, sau vorbește nebune și răutăcioase are cuvânt, asemenea nici vot în adevăratul său înțeles nu pôte fi expresia unei decisiuni nebune și deastrose, unei judecări strâmbe.

Vot dară este expresia numai a părerilor raționabili, numai a dorințelor cuvișe, numai a judecăților drepte, numai a decisiunilor salutare.

A votă orbu, a votă cei incompetenți, a votă nebunii, copii și junii minori, a votă *massele neluminate*, sau a votă, olarul pentru oștean, oșteanul pentru cleru, clerul pentru comercianți, cetățenii pentru săteni, sătenii pentru cetățeni, pentru științe și arte, și însuși pentru politică, nu se chiamă vot, ei *resvot*.

IV.

Vommu lăsa pentru un moment monotonia stylului didacticu, și vommu allerga la bunul simț al Românului în genere, la anecdotele sau istoriile lui caustice. Stylul

causticu este mai propriu Românului din cauze multe, și îl înțelege mai bine (veți Issachar pag. 17 și cele precedente).

1.

Păcală avea un fiu și fiul lui Păcală cădû greu amalat (bolnav).

— Ai mânca ce-vă. Dănciuică, fêtul meu? îl întrebó Păcală cu tótă tinerețea paternă.

— Asu mânca stelle fripte, răspunse fiul lui Păcală.

Ellu firesce cõ 'și a dat votul, pentru cõ 'și-a exprimat dorința în tocmai după cum cer unii a'și o exprimă, adresându-se la multitudini cari nu știu ce să dorească.

Păcală, după aceasta — și Păcală este tot cel ce întrébă pe nebuni și necompetenți — Păcală își exprimă și ellu dorința printr'un vot și mai desăntat, strigând cu durere din fundul inimei:

Dómne Dumneđeule! lungesce bóla bēiatului, pînă va putređi cerul, să cadă stellele, ca să mi'i frigu vre una doă.

2.

Nisce Păcali din systemă, adică cu inima plină de rea credință, întrebăró pe Români în pređioa Divanului de porunceală ce'i dicu si divan *ad-hoc*:

Ce voiți voi?

Și nu'i lassaró a respunde incai singuri că bēiatul lui Păcală, ci pusseró a typări mii și mii de cărțulii pe cari eră *cacographit* franșosesce:

„— Principe străin vrem“.

Un alt Român⁽¹⁾ ce eră în străinătate își dette și ellu votul său, își arêto o dorință ce păcăliă și pe acei Păcali din systemă și pe amăgiții de dēnșii, și pe toți principii străinii ce pussesseró ochii pe țerrile noastre, dicēnd:

«— Dómne, Dumneđeule! lungesce dorința impusă Românilor pînă când va putređi Europa monarchică sau regală, să cadă principii că stellele, ca să pot și eu să dau Romanilor vr'un principe străin să'l manânce fript!»

Acestea pentru păreri sau dorințele deșăntate; să venim și la păreri sau urări și dorințe ce nu vin spontan eu din mintea și inima omului, ci sunt prescrise și impuse de alții.

1) Acest român eră Heliade.

Păcală se dusse și ellu o dată la anul nou, spre vizită sau la nașu-său sau la cumătru-său, și fiind cō nu sciă ce să dică, instinctul sau și ȃnsuși mintea lui sănătōsă îl făcea să tacă și să audă numai.

De ce ai stat mut? îi ȃsiserō unii alȃii dupō ce eșirō afarō; să fi ȃis și tu ceva.

— Ce eram să ȃciu? întrebō și ellu, bietul Păcală.

— Ia, să fi ȃis: «la mulȃi anni! tot ca acum» și îi detterō această urare s'ō înveȃe pe din afarō, în tocmai că cele patru puncturi și că nisce billete ce se vedurō mai de unȃi circulând (¹).

Dupō mult timp, Păcală vedū lume adunată la un locu, intrō în intru, și vedēnd un om mort întins pe masă și pe ai casei plângēnd, ca să nu stea mut că mai nainte, începū a ură sau a arētă dorinȃa ce 'i o spusserō alȃii;

«— La mulȃi anni, tot ca acum!»

Toȃi allergarō assupra lui; unii ȃciu cō 'l-ar fi și bătut, și tȃrnuit cum să nu 'i mai remăie pȃr în cap.

— Lăssaȃi-me, vai de mine! strigă Păcală, ce am făcut? ce am ȃis? sau ce se cuveniă să ȃciu?

«— Să fi ȃis, îi strigă toȃi, să fi ȃis, prostule: «Dumneȃeu să 'l ierte, și dumneavōstră să fiȃi sănȃtoși!»

«— Așă oiu ȃicce de aci înainte, numai mă lăssaȃi; și așă învȃtō bietul Păcală să ȃică speriat în bătăi.

Mult dupō aceasta, intrō Păcală la Crăciun într'o casă, și vedēnd masa întinsă și un purcel fript pe masă, se adresō la commesenii cu urările ce i se întypărisserō atât de profund prin influinȃa pumnilor:

„— Dumneȃeu să 'l ierte, strigō Păcală, și Dumneavōstră să fiȃi sănȃtoși!

— Audi păȃnul! strigarō commesenii, par'cō porcul ar fi sufflet de om, sufflet de chrestin! audi Dumneȃeu să 'l ierte!!

Și sărirō cu toȃii assupra lui, și îl îmflară, iar în bătăi.

1) Allusie la cele patru puncte dela divanul Ad-hoc ȃnut la 1859 în Bucureȃi.

— Aoleo! strigă Păcală, dar cum eram să dicu?

— Să'l mâncați sănătoși să fi ȕis, pagâne, iar nu Dumnezeu să'l ierte.

— Lassați-mă, cō tot așa oi u dicce de acum înainte, și așa învățd so ȕică speriat iar în bătăi.

Păcală se duse de aci în ainte cu urarea sau votul nuou, învățat pe din afarō; nu mai uită acum vorba sau urarea „să'l mâncați sau să'l mănânci sănētos“!

Toți Români sciu ce a pățit și cu această, urare și de aceea o tăcem, de o cam dată.

Historia aceasta ȕe vechie și s'a conservat prin tradițiō între Români; tot adevērul ce este într'ȕnsa ȕe cō bunul simț popular singur ne spune cāte nevoi adducu tōte ȕdeile și tōte urările impuse de alȕii, învățate pe din afarō, și aplicate nici la timpul nici la locul lor.

4

O altă împregiurare, care ține cu totul de dominiul Historiei Petriei, ne dă o lecțiō fōrte folositōre. O vommu narră tot pe românesce în stylul sēu caustic.

Cuând Michaiu Bravul se determinō a sustinne drepturile Patriei și tractatele cālcate deja de Turcia ianiciară, se întellesse mai ântēiu și se legō în alianțā offensivă și defensivă cu Bathory al Transylvaniei și cu Aron al Moldaviei.

Trasse dar sabia și ardicō stindardul în contra cālcătōrei de tractate, întemeinduse și pe ajutorul ce îi vor trimitte Aron și Bathory.

Sinan pașa veniā în contra Romaniei în capul a 200 de Ianiciari, de Spahii și de Manafi; și Michaiu eșiā la dunăre în întēmpinarea inemicului numai cu 8000 de Români, așteptând contingentul moldav și transylvan.

Lui Bathory attunci îi vini pofta de a se proclamaā rege, și de a suppone Moldavia și România sceptrului său cel fraged.

Avea partisani mulți în Moldavia, și toți ȕișii liberali și unitari pe attunci strigă: să trăiască Bathori! Glōtele tōte erā conduse de cavalleri de industrie ce devenisserō demagogi, și mercenari ai lui Bathory.

Ambițiosul Sigismund Bathory începū dela Moldova, să paralyse și să răstoarne mai ântēiu pe Aron ca să nu pōtă acesta trimitte ajutorul promis lui Michaiu, și apoi

și acesta constrâns de Turci să fiă nevoit a se închina cu țerra din preună lui Bathory.

Planul în folosul lui și în peirea României fu îndemănatu.

Se sculară glótele conduse de demagogi salariați, și încuragiate de oștiri transylvane ce eră la hotare; resturnară pe Aron, care fugi și se dette în discreția Transylvanilor. Aron muri apoi în Transylvania.

Demagogii eră liberali după disa lor, și propuseră glótelor să allégă un domnu din clasele cele mai abjecte, sub cuvânt ca să puiă nația pe thron, iar nu familii.

Seiți ce? le disseră; să allegem un Țigan de domnu; căci dacă Țiganul se înalță atât, unde ore n'a să ajungă Românul mai sus?

Glótele fură supraprinse în credințele lor, și prin vot parodiat dis universal proclamară un Țigan de Domnu.

Pe acest Țigan îl chieamă póte Borcea sau Șolcan; poetii ânsă de ocasiō, lingariții adulători nu seiu alta în asemenea împregiurări de flaterie de cât a da nume pompoze cumetrilor, compliceilor lor și stăpînailor nuoi.

Li audi numai: Victor Hugo, Lamartine al Romaniei; Beranger, Lafontaine al Moldaviei; Cavour, Meternih, Napoleon al României! Le è rușine cu numele propriu al compliceilor lor.

Tot asemenea și atunci pe Baraonul de Șolcan îl supranumiră nici mai mult nici mai puțin de cât *Stephan*; remasse ânsă Ștephan, nu cel mare, ci Stephan Țiganul Chronicarii Transylvani contemporani îl numescu Rășvan, tot cam pe țigănie ⁽¹⁾.

Stephan Țiganul fu susținut de oștirile lui Bathory ce intraseră în Moldavia, sub condiție de a încorpora țerra cu Transylvania, și Stephan Țiganul de a fi locotenentele sau vetaful lui Bathory.

Sunt multe anecdote sau dicătore despre domnirea sau vătășia de trei luni a lui Rășvan:

„Țiganul când a ajuns împărat, întâiu pe tată seu 'l-a spândurat“.

Făcând allusiō, cō ântăiu pe cei ce 'l au proclamat de domnu, pe aceia 'i-au dat în judecată și pe mulți a omorît.

1) Chronica lui Șincai, tom. II, pag. 257.

O dată, spun că se dusse unul la dânsul, și acel unul cătă să fi fost Ungur pe atunci ca să cutede a'l întrebă ast-fel. Astăzi bunióră așa de cutedetor ar fi numai un Rus.

— Ce esci Măria Ta? îl întrebò; și Dihania vrënd a trece de Român, răspunse:

— Român sunt.

— Dar, Tatăl Măriei Talle? îl mai întrebò acel unul.

— Tot Țigan.. răspunse, bietul Baraon luându'l gura pe din ainte.

Tot pe atunci (pentru că historia lui Păcală e vechie) se dice că se dusse și Păcală ca să vadă pe *andoi* voivodă și s'ăi facă urările salle.

Din disgratiă aflò pe voivodă făcënd cu iertăciune... ceea ce facu toți ómenii, fiă împărați, fiă magnați, fiă ȋgani.

Dacă nu sciți ce facea Rașvan sau Stephan Țiganul, ghițiți în cai:

Ce è micu mitutel

Descallică vodă pentru el?

Descălicasse în adevăr voivodă, și Păcală îl salutò și îi făcù urări din fundul inimei.

— «Să 'l mănâncei sănėtos, Maria Ta!»

Bietul Păcală de bună credință își dette acest vot ce îl învėtasse pe din afarò; nici nu scià că urarea lui devenise o urare generală sau universală, pentru că tótă lumea erà sațiă de allegerea ce făcusse.

Maria sa baraonă, bine vedeți Dumneavóstră că nu putea înghiți un asemenea vot universal.

Să'l allégă de Domnu, callea valle; vedea și ellu că și Kyr Ioniță, ⁽¹⁾ că erà cu frica lui Dumneđeu. Dar să mănânce sănėtos ceea ce nu puțià a nas de omu..! se înfuriò gașperul, uccisse pe bietul Păcală, pusse à tăià și spândurà sute și mii de ómeni ce îi prepunea de complici lui Păcală, pînò când se desperarò și Moldovenii, se scularò cu toții, îl prinserò și'l detterò altui Țigan a 'l spândurà; și astfel scăpò lumea de dânsul după un chaos de trei luni produs dintr'un Resvot universal.

(1) Un vecin cu Grădina Heliade ce găsea că este drept să-i dea părintele nostru 2 stânjeni de teren din față iar el să nu cedeđe în schimb un stângen, în dos.

Țiganul acum murià sau se suià la spândurê!óre da domn; cãtã sa facã și el ce-va mile sã dea probe de iertãri, pentru cõ cãt domnisse nu vëdusse nimeni nici apa pirosciei dela dënsul; fuisse adicõ și țigan și țigãnos.

«— Cinstiți Chreștini, disse, sã sciți cõ sùnt dator nașului (sau Mitropolitului ce m'a uns) sã sciți cõ îi sunt dator o mie de lei..... îi iert!...»

Vedeți unde udducu pãrerile și dorințele sau voturile ce nu viu spontan eu din inima și mintea individelor sau popoilor, ci prescrie unele din strãinëtate de peste frontiere, și altele din țerrã de ciarlatani demagogi! ce a pãtit și bietul Pãcalã cu pãrerile ce i le da alții sã le învețe pe din afarõ! de cãte nevoi a dat, pînõ perdù și viața! — Ce a pãtit iarõ atãt Moldavia cãt și Stephan Țiganul dela resvotul universal!

Sã venim și la voturi sau decisiuni și sentințe date în nesciință.

5.

Spune tradiția popularã cõ nisce sãteni, ce numai vãzuserõ nici cetãți, nice urbe, nici cetățeni, aflarõ în drum o ciobottã.

Ne sciind ce este, crezurõ cõ è vre o fërã ce stã cu gura cãscatã. Iar dupã ce se convinserõ cõ obiectul ce le însufflã spaimã nici nu resufflã de fel, le peri frica și trimisserõ sã chieame pe Stan Pãpușã care fusese o datã la țirgu și de douã ori la mdrã și sciã de toate, ca sã le spuia ce este danãnaia ce aflaserõ.

Stan Pãpușã veni, și dupõ ce se uitõ mult la ciobottã, și o întoarce de tôte părțile, își dette votul sau sentința, strigãnd:

— Proștilor, nu vedeți voi cã asta e tok de tîrnãcop?

Addusserõ un tîrnocop; îl bågãrõ în ciobottã, și vãdãnd cõ se adapã sau se cam *lovesce* dupõ expressia popularã, remasse în acel sat a se crede cõ ciobotta este tok de tîrnãcop, (vezi aceasta anecdotã narratã pe largu în Biblice pag. 109).

Tot ast fel când Românii, amãgiți de cei de rea credință, abdicarõ la dreptul de severanitate națională, și de autonomie, recunoscënd firmanul ce îi convocã în

divan de porunceală, credea și credea mult timp, că se adună spre a pune temelie viitorului Țării!

Precum ciobota è tok de tîrnăcop, asemenea și un firman ce convocă reprezentanții a două țări autonome, se poate crede de legal și tot ast fel cei ce au recunoscut acel firman, vor pute în viitor trece de patrioți geloși de drepturile Patriei. Nimeni nu protestò la aceasta, de cât un singur om. ⁽¹⁾

Tot ast fel *Unitatea* despotică, în care dispar toate individualitățile morali și materiali, private și publice, fu numită, în marea batjocură a *Uniunii*, unire. „Eu singur ȳice Tyranul absolut să fiu tot, și voi individe și popoli nimicu. — Unitatea e despotism absolut. — Unirea este libertatea persónelor și popolilor întruniți.

Precum darò ciobotta este tok de tîrnăcop, asemenea și *unitatea* este *unire* (vedí articolul Unitate și Unire; vedí de o cam dată încă și Issachar pag. 39).

Tot asemenea, când o dinidrà Crimmea se deslipi de Turcia, deveni independentă și proprietatea a lui Tătar-Chan, se ȳice cò un Român trecù Milcovul, și se dusesse mai departe să vedă pe Satrapul Crimeei; și ce vedù ce nu vedù el acolo, cò scrisese amicilor sei la București: „Chan-Tătar è sublim!“ Spun cò acel Român se căi, mai virtos după ce auđi și vedù că la Basmul cu cocoșul Roșu:

Ciuci, ciuci,
Cu măciuci!
Că vine Peneș împărat,
Curge sânge roșior,
Ca pusderia din fuior.

Peneș împărat, după ce veni și Khan-Tătăr închinò apoi Crimeea că proprietate a sa la Muscali, Tătar Khan remasse sublim pînò în ȳioa de astăđi, după cum remasse și ciobotta a fi tok de tîrnăcop.

6.

Să trecem la Historia seriòsă, și vom vedé ce rezultate esu, când se cere vot dela cei ce n'au nici minte, când votul este parodiat și batjocorit prin Resvot.

(1) Acesta fu iaròși Heliad, părintele nostru.

Cei răi din Athena nu putea suferi dreptatea și virtuțile lui Aristide. îl acuseră, și fiind că nici o lege nu-l putea condamna la ostracism sau exiliu, făcuseră apel la multitudini, la toți câți nu șeau nici ce este justiția sau dreptatea, ca să-și dea acelle popule vote sau părerea dacă se cuvine a se exila Aristide, cel just?

Populele conduse și intrigate de demagogi, își detteră votul a se exila Aristide.

Și dacă întrebă cineva: pentru ce ve dați votul a se exila omul acesta? ómenii ce-și da, nu părerea lor proprie ci pe cea insinuată sau impusă de alții respundea:

— Pentru că este drept, și ni s'a urit cu atâta dreptate!

7.

Anna și Caiapha vroia să pèrdă pe Iisus, pusseră a-l accușă prin delatori, a-l prinde prin milițiani, conduși de Iuda, și a-l da judecării, care îl condamnă mortii.

Pilat neafiând nici o culpă în cel just, voi să-l libere, referinduse la multitudini, sau cum dicu unii astăzi la votul universal.

— Pe cine voiți să ve liber, întrebă Pilat, pe tâlharul Baraba sau pe Iisus?

Și multitudinile, conduse și intrigate de sbirii și servitorii lui Anna și Caiapha capii cărturarilor și Phariseilor, strigară frenetice:

— Tâlharul Baraba să se libere, și Iisus să se crucifice!

V.

Nu continuăm mai 'nainte, că ne sângerează inima de consecințele horribile parodiei și batjocurei votului, când se cere în adins spre a face rău, părere dela cei ce n'au nici minte ca să judece și să distingă.

Unele că acestea vedură tyranii căpuți de putere, și se bucură căci le servia de pretext, și își disseră și forțară lumea a se supune la disa lor și a abdica la dreptul ce fiă-care are de a-și exprima părerea proprie sau dorința.

Tyrantul dice: «Numai eu să am voie și părere și dorințe; nu mai eu să am vot: votul meu singur să fie lege; cei alți toți să nu voiască de cât ceea ce voiescu eu». — Unitate.

Tot tyranul dice așa și o și face din natura lui impiă și usurpatore, în dată ce se vede cu putere; iar dacă vede atâtea exemple în ainte, acestea îi servesc de pretext spre a'și legitimă usurparea.

Vin apoi oligarichii când se vedu la putere, și acestia fiind de natura tyranului, nu pot fi decât rivali acestuia; vor ei să'și însușiască usurpările lui, și dicu:

«Nu è bine să aibă numai unul singur vot; ânsè è mai reu când și popoli au votu», și cu toții împreună strigă:

„Jos cu Tyrannul, ca că subjugăm noi popoli și să le usurpăm drepturile. Votu darò să avem numai noi: nici Tyrannul, nici Popolul să nu aibă vot“.

VI.

Tyrannul voiesce să stingă votul însuși dela începutul său: è un Erodu ce va să înjunghie Cuvântul lui Dumnezeu, însuși din légénul său: și ordonă să se înjunghie toți princi din Bethleem, ca să nu'i scape Cuvântul-pruncu.

Oligarichii sunt tot de natura tyrannului, și de instinctele lui usurpatoare; pentru cò oligarchia este tyrannia nu a unuia, ci a vre o câți-va complici.

Tyrannul e ca leul la o turmă, oligarichii sunt ca un kird de lupi la aceeași turmă. Cu ce se folosesc oile de vor fi mâncate de un leu sau de lupi?

Când ânsè vedu Tyrannul și oligarichii cò votul cresce din preună cu mintea popolului, și ajunge în vigórea sa, precum al lui Dumnezeu Cuvânt ajunge în tótă vigórea sa umană, și în tótă omnipotința sa divină, atunci prin filii Peirii, prin demagogi cumpărați, chiamă, întărită multitudinile inculte și órbe, ca să paralyse votul, și atunci numai în asemenea circumstanțele au multitudinile vot când srigă cum îi învață sateliții și sbirii Tyranniei; «să se crucifice Cuvântul și Libertatea.» Au atunci multitudinile órbe vot, dacă vin să parodie și să batjocure votul, să'l facă revot.

Cu tóte aceste încercări și machinațiuni diabolice, după ce Tyrannul și oligarichii se conving, cò timpul nu stă, ci passă și tot passă înainte, și cò multitudinile începu a se lumina și a'și cunósce errorile, cò începu a avé consciință de sine și de drepturile lor la vot;

Atunci începu a cede; și ca să restrângă votul cât se va puté, dau drept numai Averii să aibă vot!

(Dacă Averea că pământ, că metal, că edificii, că marfă poate să aibă dorință sau părere sau judecată sau voie, și prin urmare vot?)

Chiamă atunci Tyrannul și oligarhii și pe venetici la vot, dacă sunt proprietari, ca să și mărească banda în contra Intelligenței.

VII.

Iar dacă și după aceste încercări vulpene, Rația umană tot crește și se întinde, și desmosteniții, încercați și luminați își ceru drepturile lor, și drepturile tuturilor, atunci să mai vezi! atunci cavalerii de industrie, aventurierii și ciarlatanii toți sunt la căutare și unii devin mercenarii și instrumente unui singur tyran, și alții mercenari și instrumente oligarhilor.

Mercenarii și instrumentele oligarhilor, uitându'și originea, strigă: numai Averea sau proprietatea poate avea vot.

Mercenarii Tyrannului strigă în capul multitudinilor: **Opinca, Opinca duce sarcinile; și ea mai mult se cuvine a avea vot.** — Pe tyran atunci îl apucă dorul de Opinca.

— Anse Averea și Opinca este materie moartă, și una și alta n'au minte nici judecată, nici părere, le răspund omenii raționabili și drepti cu inima.

— Nu chiamăm Averea la vot, replică primii, ci pe cei avuți, pe proprietari în genere, ca să înțeleagă și pe cumeți venetici.

— Nu chiamăm Opinca la vot, replică cei-lalți, ci pe Opincari *în genere*, ca să înțeleagă și pe gugumanii ce n'au nici minte și pe cari îi pot încella și seduce.

Oamenii raționabili și drepti cu inima le răspund iară:

— Anse între proprietari, unii sunt venetici necompetenți; și pe aceia îi căutați fiind mai îndemânatici complici; — alții sunt orbi de îngâmfare și de interese inobili, beți de îmbuibare și de desfrânări, și pe aceia vă place să-i recrutați, — alții știu de toate; numai de ale țării nu știu nimicu, nici datine, nici instituțiuni; și cu densii puteți introduce cele străine în folosul vostru propriu; — Iar dacă între proprietari sunt mulți și foarte mulți buni și luminați, și cu zel pentru binele publicu, pe aceia cât puteți îi depărtați cu intrige, **corrupând alleggerile cu bani**, ca să nu se audă părerea lor nicăiri.

Și întorcându-se către mercenarii și lingăriții Tyrannului le răspund iară:

— Anse între săteni, cei mai mulți sunt orbi de inno-ranță, beți de suferințe, uimiți de dureri; și pe aceștia nu'i chemați la votu să'si exprime cel puțin pësul lor, dorința lor proprie, ci ca să le însinuati și să le impu-neți părerea, voiea, votul despotului vostru și Tyrannului Patriei.

Și cutedați voi filii ai Peirii a numi vot universal, un singur vot, o singură dorință dictată de despotul vostru, typărită pe hârtie maculată în sute de mii de exemplare, și impusă prin dol (vulpenie) sau terrorismu maselor se-duse de voi, a o accepe că propria lor părere prin sbierete phrenetice?

Și cutedați și voi tot filii ai Peirii câți vă puneți sub-solda Oligarchiei, a numi vot, părerea dată de veneticii și de innoranți superbi în păcatele lor când depărtați totă inteligența, totă sciința și experiința?

În van ânsă conspirați asupra Votului, și Cuvântului, și Libertății typarului, unii prin restrângere, alții prin parodie.

Nu aveți nici un șir în vorbele și faptele vóstre; pentru cõ nu vorbiți nici nu faceți nimica din inimă și din con-vicțiõ, ci după cum vă dictă interesele innobili ale dillei.

Din audite din citit amestecați principe heterogene, systeme diametralmente contrarie, — Par-cõ systemele ar-că metallele să se pótă topi la un locu. —

Ađi democrați socialiști, mâine imperialiști; astăđi cu unirea, ca să o degenerați în *unitate*; mâine separatisti desbinători; astăđi cu libertatea, mâine cu Tyrannia sau cu Anarchia; și tot d'auna cu tóte la un locu confuze; ideile, principele, systemele în capetele vóstre facu un *tohù-bohù*, un chaos.

Și după cum vă sunt capetele în confusiõ, așa vă este și limba de coruptă în gergul sau în gâscănăria vóstră. În tóte limbele de *famillia romană* omul liber și colectiv se zice *popol*; voi îl corumpeti în *popor*.

Popórele sunt popoli decăduți sau stricați; și voi po-pórele le chemați la vot ca să la puteți armă sau rima în poesia vóstră stropiată și freneticată cu *topóre*. După ce părinții vostri au sugt popolii și 'iau addus în starea în care îi descriu singuri, voi conspirați ca să'i degra-dați mai jos și de cât ferele.

Numai popoli în toate națiunile au putut a'și da adevăratul vot; și ca să p'otă nișce multitudini deveni popoli, mai 'nainte de toate cată a se lumina, a învăța carte c'el pușin.

Sau daca aveți dor de multitudini, și le chieați cu carte fără care la vot, întrebările de p'sul lor propriu, c'șciu ce să v' răspundă și ce să c'eră, și ănsuși daca nu ar' șci carte. Nu le întrebați ănsă de ceea ce nici voi ănsuși nu șciți, nu le addunați ca să le îndoctrinați prin hanuri și prin cărciume.

VIII.

În contra doctrinelor sau mai bine intereselor innobili ale unui tyran și ale oligarhilor, anarhiștilor și ochlo-craților, în contra feloniei cavallerilor de industrie, condotierilor demagogi ce devin instrumentele când ale unora când ale altora, vin nișce doctrine demne de studiat, mai juste, mai liberali, mai umane, mai salutare cu un cuvânt.

Aceste doctrine caută cu bună credință și cu totă ard'orea votul adevărat și îl chiamă de pretutindeni din toate stările și condițiunile soșietății, de ori-unde este minte, rați'ă, judicată, șciință, experiință, de ori-unde în fine este o dorință cuvi'ășă, o convicți'ă tare.

Dup'ă epoc'ă dar, dup'ă progresul ce v'edu în popoli, ca să nu cadă în er'ăre exclud de la vot pe copii și pe junii minori, a c'ăror rați'ă nu ănc'ă formata;

Mai exclud de o cam dată dela vot femeile a caror rați'ă este reputată de debilă sau uș'ă. Mai exclud pe smințiți pe idioți, pe risipitori, pe criminali și pe toți cei ne-competenți.

Mai exclud înainte de toate pe străini sau venetici, pentru c'ă nu pot av'ă nici interesele, nici șciința păm'entilor.

Și chemând restul la vot, numescu acel vot, universal, pentru c'ă în acel rest se află în adev'ăr și universalitatea Rațiunii, Cuv'entului, a Votului.

Mai târ'diu, când lumea va trece prin curațitoriul civilizațiunii, și va ajunge, cum sper unii, și dup'ă cum sunt credințele chreștine, va ajunge prin garantism la harmonie, atunci votul se va întinde și va deveni universalissim.

Junii atunci, conduși de părinți luminați și virtu'ăși,

vor putea fi demni de a vota încă de la etate de 18 anni. Femeile că soce sau consorti iar nu suppușe bărbaților, vor fi chemate la vot; pentru că încă de astăzi multe mame economice și înțelepte sunt mai demne de a vota de cât filii lor risipitori; multe soții înțelepte și economice sunt mai demne de cât niște bărbați vițioși și risipitori.

Crimele atunci împușcându-se și dispărând cu totul, instrucția cu un cuvânt și probitatea fiind întinsă, totă lumea afară de copii va fi competentă, și votul va fi universalissim.

Alți timpi ânsă pe atunci, alte gesturi și alte costume; Noi astăzi vorbim despre cum este și se poate conduce lumea astăzi, cu bună credință de a fi.

Vorbim pînă unde se poate întinde astăzi votul, după acele doctrine umanitare, adică numai pînă la aceea parte care singură este competentă.

Când a dea sau cel mult a opta parte din locuitorii unei țări sunt chemați la votu este tot ce pot dori în secolul nostru acele doctrine umanitare, și aceasta numescu ele votu universal.

Spre exemplu: dacă într-o țară sunt 10 milioane de locuitori, 5 milioane sunt femeile, alte 3 milioane sunt copii masculi și junii minori, 1 million sunt toți cei necompetenți, adică smintiții, idiotii, risipitorii, criminalii, toți cei tigmatisați de vițiu, dinpreună cu străinii și veneticii ce sunt asemenea necompetenți.

Universalitatea dar a rațiunii sănătoase și a științei abia se află la un million între 10 milioane de locuitori.

Tot asemenea unde sunt 5 milioane de locuitori, universalitatea rațiunii sănătoase și a adevăratului votu abia se află între 500 de mii.

Ast fel e în țara noastră, în epoca actuală, de ar fi, după disa Românului, cu judicata, iar nu cu lopata.

IX.

Tyrannia ânsă și Oligarchia âmblă cu lopata, și din aceste 500 mii exclud o mare și foarte mare parte ce au fost și sunt funcționari publici, și cunoscule toate țării; o mare și foarte mare parte care sunt profesori, artiști, toți cei de profesiuni libere, artizanii, micul comerciant, preoții, militari ce știu carte, sub cuvânt că nu sunt proprietari

li dă afară din Ecclesia lui Christu, și în locul lor chiamă pe venetici, vîndîndu-le dreptul pămîntenilor.

Ochlocrația sau Demagogia de altă parte, vrînd să armeze Poporul cu toporul, fuge că Dracul de thēmiie, de intelligentă, de ómeni că aceștia ce pot avé votul lor propriu pe salariați li appucă tónele dorului de Opineă numindu-o *popor*, pentru cō numai Opinea se lasă a se amăgi a'i se impune vot străin și a se conduce spre excese.

Această ardóre hypocrită, această chiemare de poruncelă, de și place Tyranniei ce se serve de extreme, sperie ânsă pe Oligarchie și o face a allergă și ea la demagogi la condotieri, și cu toții allergă la sophisme, la nisce diise Convențiuni, și strigă cō aceștia nu iartă opincarului ca să'si dea votul, și ca să pótă a'si da și el părerea, cată mai ântēu a se împrorietări — par'cō n'ar avé și el o avere — li apucă o ardóre pentru împrorietărirea sāténului, și arată nisce tendințe umanitare, ca să pótă temporisă.

Nu împrorietărirea, ci instrucția, cartea pote da minte sănētosă sāténului, conscintă de sine, și cunosciūta mai clară de oameni și de fapte; și aceasta nu place servitorilor nici Tyranniei nici Oligarchiei; cōci atunci n'ar mai avé pe cine încellă, n'ar mai avé pentru ce să le mai plătescă nici tyrannii de o parte nici oligarchii de alta.

X.

Pină aci vorbirōm în genere, și câte ammu dis se pot applică în toți timpii trecuți și în tóte locurile. Pină aci ammu făcut numai un studiu despre sciința votului, despre historia lui, despre inemicii lui din doē câmpuri.

Și 'lam appărat după cum ammu appărat libertatea Tyrarului (vedi Issachar sau Equibiu între antithesi), Pag. 172. 173. 174.)

Vedurōm cō Votul universal are doē mari câmpuri inemice, neîmpăcate, că și libertatea Tyrannului; de o parte Tyrannia cu Oligarchia sub diverse stindarde, și de alta, Anarchia și Ochlocrația sub diverse baiarace. Votul stă între focurile convergenți alle acestor horde.

Sau Votul universal stă ca un miel între patru lupi, și cată a'l appără ca să'l mântuim de aceste férre, de aceste monstruri, de aceste Hyde.

Ca să'l appărăm ânsă mai bine și cu tótă tăria, venim a applică câte ammu dis, a nume la Țerrele noastre, și ne adressăm la toți Românii în genere.

Să căutăm cu toții în tabellul ce am tras, și daca unii sau cu toții împreună și eu, și tu, și el, și noi, și voi, și ei, ne vedem chipul, și rolul ce am jucat, și partea ce am luat fiă-care sau amăgiți, sau de nevoie, sau forțați de împregiurări, sau deprinși în alle trecutului, sau în-vętați rău din creștere și din contactul ce ammu avut, sau din neștiință de ómenii și de fapte și de diplomația străină; acum când se face lumină din pățire și din experiință, să ne dăm mâna cu toții spre a mântui Patria, mântuind Votul universal.

Toți cu toții astăzi urrim Tyrannia; despre Oligarchie, ea nu a fost în instituțiunile Părinților noștri, și de s'a intrudus dela Mavrocordat încuă, a fost numai un abus, o momitărie.

Vommu da și o răpede aruncătură de ochiu asupra instituțiunilor Patriei dela Trajan pînă în dillele nóstre.

Toți urrind Tyrannia, cată cu toții mari și mici, avuți și neavuți, famillii historice și illustre, familii umile și oneste și sufferitóre cu toții, cu toții cată să urim și Oligarchia.

Și cu toții împreună să combatem și Tyrannia, și toți ângerii ei, și tótă trufia ei, și tóte machinațiunile ei, și toți cavallerii ei de industrie, și tot refugiul ei din urmă care este Ochlocrația.

Nu vă speriați nimeni de adevăratul vot universal, ci cu toții să'l appărăm și să'l îmbrăcișăm că o ancoră de mântuire, în tempesta ce se prepară, printr'ensul numai vom dejucă planurile Tyranniei, și vommu avé victorie de plină și durabilă.

Daca voim să facem o cură radicală phreneticilor ce chiamă multitudile la Resvot, să chiemăm și noi, inteligența tótă universală, pe tot Românul ce scie carte și își póte da singur Votul.

Cartea este un remediu, un exorcismu ce allungă dracii din cei înfuriați sau îndrăciți. Să punem cartea drept princip iar nu avere, și vommu vedé cu toții, că ammu-țescu îndrăciții; și li se dejocă tot planul de resvot la care allérgă.

XI.

Pînă să intrăm în historia anticelor instituțiuni ale Patriei, să vorbim ceva și despre Resvot, care este parodia și adversariul diametralmente oppus al Votului. — Cu historia instituțiunilor noastre se va distinge și mai bine unul din altul.

Luptei leale, băătăliei, guerrei (resbelele) regulate și heroice, Slavii îi dicu *boiu*; când ânsă vor să arate un măcel de brigăți o tîlhărie, atunci dicu *răsboiu*; Slavii pe bellatori îi numescu *boinici* sau *boieri* și pe tîlhari *răsboinici*.

Astfel ne servim și noi adesea cu prepoziția *răs* când voim să arătăm un exces al unei idei sau un ce cu totul oppus și contrariu al primei idei ce stă în ainte că these.

Când dicem *buzat* este una, și când se dice *răsbuzat*, ori-ce Român pricepe că va să dică cu totul alta.

Una este *turnat* și alta *răsturnat*.

Una este *popă* și alta *răspopă*.

Câtă diferență este dela o băătălie heroică pînă la tîlhărie, sau dela *boiu* la *răsboiu*, atîta este și dela *vot* la *răsvot*.

Sau câtă diferență este dela un *popă* cuvios pînă la un *răspopă* desfrînat, atîta, și de șapte ori atîta este diferența între votul universal și resvotul universal.

Sau cât să mă exprim după cum odinioară mă exprimam descriind *Căderea Dracilor*.

Pe cât este din centru al centrelor Tăriei,

Și pînă peste polul acel mai depărtat.

De șapte ori atîta Părintele Veciei.

A'mpîns Răul din ceruri osindelor păstrat.

Votul este menit spre o creație și liberare; resvotul este menit spre distrucție și sclavie.

Votul presupune un drept fiă-cărui individ de a'si da propria sa părere; Resvotul este usurparea acestui drept de către cei necompetenți.

Votul universal este că un angel custode și mîntuitor al națiunilor; resvotul este că un diavol parodiator și și făcător de relle.

Diavol, în limba hellenică va să dică accusator, delator, calomniator (pîris).

Sbirii și servitorii, sateliții Tyranniei sunt nisce diavoli încarnați, împelițați. Aceștia accușă pe dreptii și virtuși,

aceștia tortură pe martiryi, aceștia batjocorescu pe sânti; acestia parodiă virtuțile și persecută talentele, aceștia alungă capacitățile.

Sateliții Tyranniei devin modele de corupțiō: ei degeneră Virtutea în Hypocrisie, Religia în Superstițiō, Libertatea în Anarchie, și tot acești diavoli (delatori) se sfoartă a prefacce votul universal în resvot universal spre a discredita, în ochii lumii, și virtute și sapientă și libertate și vot și tot ce este salutaru.

Ei împedică Libertatea, și când vedu cō nu o mai pot ține în bende și în fēre, o prefacu în Anarchie, ca să facă lumea simplă și onestă a crede cō Libertatea este una cu Anarchia și să se infiore de numele ei.

Ei împedică votul, și când vedu cō popoli își cer drepturile de a vota; ei îl prefacu în Resvot, și bucină cō acella este vot universal. Lumea apoi simplă și onestă vede horrorile și rezultatele sinistre alle Resvotului, și assupresc cu dēsele Votul, și ajunge a numi epocha de libertate și de vot universal, epochă de négră și de sinistru memorie!

Aceșta este un martyriu mai presus de tōte martyriurile; pentru cō daca martyrii prin torture au perdut viața, le-a ramas ânsă onōrea, numele bun.

Libertatea și Votul universal, parodiate de sateliții ascunși și de fața ai tyrannilor, de laoplani demagogi, perdu, din preună cu existența pentru un timp îndelungat, și numele cel bun; sau numele lor propriu ajunge a fi synonym cu al adversariilor lor mortali, cu al Anarchiei și al Resvotului.

XII.

Ca sa mă resum darō, eu cu vot universal am înțeles la 1848 și înțeleg pinō astă-di, dreptul universal de ași exprimă fiă-care *competent* dorința părerea, voia și dicisia sa propriă, iar nu a altuia.⁽¹⁾

Și am dis cō numai Filii Pecatului pot fi în contra acestui dreptu.

Măsurile ce s'au luat apoi la 1848 a se convocă Generală Adunare după art. 22 al Constituțiunii, chiamă la votu pentru allegerea reprezentanților *tutulor* stărilor so-

1) Iar nu adicō: „fă-mē dictator hereditar, cō te taiu“.

cietăți pe toți *pământenii* (iar nu și venetici) câți știu carte sau cel puțin a serie, ca să și dea părerea sa proprie, iar nu a intriganților. (Dossarele pot să se conserve încă, de nu le va fi răpus vandalismul rus).

Prin această: măsură eră dar chemați a vota.

Toți vechii funcționari ai Statului civili și militari.

Toți profesorii în genere, și toți învățători din sate.

Toți artiștii și bărbații de profesiuni libere.

Toți preoții în genere din urbe și din sate, fără a exclude pe monahi sau călugării ce știu carte.

Toți comercianții, și toți artiștii ce știu carte.

Toți filii satelor cari știu carte, să viiă a și da dreptul votul, iar nu prin delegați prin al doilea grad.

Cu un cuvânt toți câți pot să aie un vot al lor propriu să viiă să și l dea, de vor aie condițiunile următoare:

I. De a fi pământeni sau și filii de străini născuți în țerră, de ori-ce nație și ori-ce religie, de nu vor fi sudiți vre unei puteri străine;

II. De a aie etatea dela 25 anni în sus.

III. De a aie mințile în starea normale, și viața nemaculată de crime. —

Acest vot universal nu l am inventat eu, ci cu dânsul au trăit Românii dela Aurelian pînă la Radu-Negru, și dela acesta pînă la Maurocordat; și în drept există pînă astăzi, după cum se va vedea în tabellul istoric al instituțiunilor noastre ce ne vom încerca a tragge.

În virtutea acestui drept de a vota se allegea Domnii, și Kyriarchii Ecclesiei; în virtutea lui se allegea toți funcționarii Statului, pînă la Egumenul monastirii, și pînă la Burgălabul satului.

În virtutea lui se închieă *sobórele* sau obsceseile Aduări; și de aceea se dicea obscesci pentru că reprezintă toate stările, toate condițiunile societății.

N'am inventat eu, iar o mai repet, acest vot, ci a existat din antichitate; și de voi aie vre un merit óre-care înaintare Națiunii, nu este altul de cât că am deschis ochii și l am vădut.

Nu mi a plăcut nici odată să iau rolul de inovator, și cu atâta mai puțin de plagiar și de imitator dela străini. În toate n'am vrut să fiu de cât un narrator și n'am spus de cât ceea ce am vedut în historia Națiunii, în historia Ecclesiei, în historia Limbei.

Luăți a aminte însă, Românilor, că vot, vot, universal

am proclamat la 1848, iar nu resvot, paralysie, phrenesie universale.

Votul presupune cum am  is o minte s n t s ,  i Resvotul o minte bolnav  sau boliac , după cum  icu Muscalii, dela cari indirect vin şi acum ideile de Resvot.

E mult la mod  acum musc lismul sub mască fran useasc . Agen ii Rusiei se  icu ast  i imitatori ai unei Fran e heteroclitice  i pline de gallicismi barbari ; să mi se ierte dar a m  servi termin nd iar cu o vorbă slavon , d nd în apoui alle lor dintru alle lor.

Slavii amalatului  i  icu boliak,  i eu am proclamat  i profesedu p n  ast  i vot universal, iar nu boliaklik universal.

T te am sufferit  i sufferu ; numai a mi se parodi  ideile  i principele căror am sacrificat tot pentru binele general nu pot toler  ;  i când vedu c  filii Păcatului cu rea credin  se servescu cu d nsele în peirea   rrei, atunci nu pot sufferi ;

Atunci protestu.

XIII.

Terminăm această parte destinată pentru theoria sau cunoscin  adevăratului vot cu a da din nouou difini ia lui.

Votul adevărat este expressia unei păreri raționabili, unei dorin e cuvi ose, unei judec  i drepte, unei decisiuni salutare.

Tot ce este în contra acestei definițiuni este Resvot.

A exprimă : o părere demnă de descreera i, o dorință des ntat , o judicată str mb , o decisi  desastruas , este Resvot.

A insinuă sau a impunne masselor, supraprin  ndule în credin a lor, părerea unui individ sau a unui partit, este abusus sau violarea votului  i prin urmare Resvot.

A vot  asemenea cei incompetenti este în contra bunului sim u popular, ce înfruntă resvotul prin expressia : „nu i bagă lingura unde nu i ferbe  lla“.

Am fost dar   i sunt pentru adevăratul vot universal, dup  doctrinele cele mai umanitare  i progressive,  i după drepturile *ab-antico* alle   rrelor n stre. Aceasta este părerea, convicția  i dorin a mea pentru epoca actuală.

Dela dorință ânsă pînă la realizare este mare distanță, și cu atâtea mai anevoie de sărit, cu cât se vede o Convențiō impusă de din afară.

Spre a se realiză o asemenea dorință sau alta și mai progresivă și mai salutariă, nu este de cât un singur drum care cu atîta e mai drept și mai facil cu cât este de legal.

Avem un corp legislativ compus de reprezentanții Națiunii. Nimeni, când e vorba de legiuri, nu se pôte a dressă de cât la aceștia, cōci ei sunt imputerniciți de a legiui. Este, voiū să dicu cestiō parlamentară, iar nu de cafeuri nici de dorobanți ai Poliției.

Reprezentanții Națiunii au și dreptul și puterea a face să éasă din rerunchii Autonomiei nōstre o lege electorală, și aceasta, ca să fiă românească, cată să fiă după datele țerrei, după cum se va vedé în partea doa; cată a se chiemă adicō din tōte stările ómeni competenți cari sciu carte a vota și a'și trimitte reprezentanții lor în general'a Adunare.

A eși ânsă care cum se scólă, când câte un comitet ad-hoc și numit de sine, când câte un individ, și a împărți billete cā ex officium ca să adune semnături, care forțate, care smulse prin amăgire, care fără voia și scirea cellor susemnați, care de nume necunoscute; și a crede apoi cō cu înmulțirea unor asemenea semnături se pôte realiză, nu întinderea votului la cei competenți, ci violarea votului prin chiemarea la vot a cellor necompetenți, fi această chiemare pentru o singură ocasiō! un asemenea individ sau cō nu este în mințile salle, sau cō se întemeiață pe vre o putere óre-care.

De este nebun, nu merită nici un respuns; cōci lumea îl va punne la locul lui, cōci lumea nu se lassă a fi insultată pînă acolo în cât să fiă considerată cō nu scie cum se facu legile.

Iar de se întemeiață pe vre o putere, acea putere, ori-care va fi, nu pôte fi considerată, de sāt cā o donchicionadă conspiratóre, încontra ordinii legali. O vom tractă cum se cuvine la locul ei, în partea a treia.

Vom batte pe al cui è cânelă, fără a ne punne mintea cu javre ce latră la lună.

Putem avé mulți adversarii, și multe critice la această opusculă; scim ânsă mai din ainte cō adversarii nōștri vor fi:

Tot ce este tyran.

Toți oligarchii, de va mai fi vre unul.

Și toți sbirii și sateliții Tyranniei și Oligarchiei, ce astăzi se facu demagogi laoplani. N'am ambiționat nici o dată laudele acestora. Injuriele lor, ne-adducu mulțumire, laudele lor ne înfiora, că neteșirea unui șorece ploat ce ni s'ar sui pe pelle.

Toți câți sînt în adevăr pentru adevăratul vot universal vor fi cu noi. Și de nu va fi nici unul, sau vor fi foarte pușini, atunci rămîind singuri, vommu dicea că n'a venit încă timpul sau epocha adevăratului vot universal; și atunci cei ce âmbra cu hârtii n'au de scop de cât un Resvot de porunceală ca să comită o nelegiuire de leșă-naționalitate.

Publicat la 1863.

Cum s'ar puté modificà actuala lege electorală

IN FOLOSUL INTECTUALILOR.

Am cređut de datoria mea ca fiu al lui Heliade-Rădulescu să retypărescu articolul sĕu, «*Votul universal și resvotul universal*», publicat la 1863 în scrierea sa, *Equilibru între antithese*, la pagina 197, și tras apoi în trei edițiuni, în typographia Heliade și asociații; așa de mult a fost el citit în țarra noastră. Cred că și acum are să fiă apreciat în timpul când se discută modificarea actualiei legi electorale. Adevĕrile ce el conține te face să dici și cu astă ocașiĕ, cĕ elle sĕnt eterne.

Elle darĕ m'au inspirat a publică celle ce urmĕdă. Fiind ânsĕ foncționar la Adunarea deputaților se cuvine să puiu frĕu cugetărilor și reflecțiunilor melle. Lectorii ânsĕ cari au putut urmări celle petrecute dela 1860 în cua, în allegeri, subț regimul constituțional și subț actuala lege electorală pot lesne spune și serie aceia ce eu tac...

Probă că nemulțumirea este apprĕpe generală în contra actualiei legi electorale este cĕ se insistă assupră modificării ei.

Systemul ce propun ânsĕ este basat *pe capacitatea și pe cultura persĕnelor iar nici de cum pe avere a lor.*

Vor fi darĕ tot trei collegii electorale, allegĕnd cĕte 6 deputați de fiă care județ.

Primul collegiu va avĕ 3 reprezentanți.

Adoilea 2, al treilea unu, iar județul Ilfov cu Capitala țării vor da 10 deputați, din cari 5 la collegiu I, trei la collegiul al 2-lea și 1 la col. al treilea.

În collegiul I vor avĕ dreptul să voteze toți doctorii și licențiații în littere sau în ori ce șciințe, alle căror diplome să fiă recunoscute de Statul român fie chiar coppiști. Între aceștia se înțellege că întră toți magistrații și toți fĕștii și actualii profesori universitari sau secun-

dari, toți membrii academiei române, toți profesorii ai schólelor de poduri și șoselle ai schólei normale, ai cellor de sylvicultură, de meserii, de arhitectură, de științe de Stat, de agricultură, de comerț. Asemenea și profesorii academiei comerciale etc. Toți foștii deputați sau senatorii aleși în trei legislațiuni, precum și directorii și subdirectorii cancellariilor Corpurilor legiuitoare; toți foștii și actualii miniștrii precum și secretarii generali dela ministere sau dela verce autorități; toți membrii consiliului permanent de instrucțiune publică; toți directorii și subdirectorii de serviciu dela ministere, comune sau prefecturi; toți prefecții și subprefecții; toți autorii cari au publicat mai multe scrieri de valoare. Iar cei cari vor da la lumină numai una vor vota în collegiu al doilea, pentru că se pot găsi persoane eminente cari 'și au făcut singuri studiile, după cum a fost Heliade și alții, și n'au ținut să aibă nici o diplomă de studii. În asemenea condițiuni există mulți și foști actuali funcționari, pe cari îi enumăr aci, și nu posed nici o diplomă și cu toate astea merită a fi în funcțiuni și a fi allegători în collegiul I și al II-lea.

Asemenea vor vota în acest collegiu toți inspectorii diferitelor ministere, precum și ai județelor și comune-lor; Toți administratorii, directorii de biblioteci foști și actuali etc.

Nu vor pute fi excluși militarii dela vot nici o dată. Ei vor vota în collegiele cari le acordă dreptul legea electorală. Se cere ca să se lărgescă această lege cât de mult. Cum? Lărgire este când escludi vre-o 500 mii allegători militari, apărătorii patriei? Vor vota dară și ei în acest collegiu, începând dela gradul de maior în sus.

In collegiul al II-lea.

Votésă: Toți profesorii de clasele primare; toți judecătorii de pace și ajutoarele lor; toți câți au fost deputați sau senatori într-o legislațiune; toți bacalaureații sau cari au obținut certificatul de absolvirea claselor gimnaziale sau unei schóle superioare claselor primare, ale căror cursuri să fiă de cel puțin 3 anni de studiu; toți absolvenții seminariilor; toți stenographii și secretarii și arhivarii Camerii și senatului. Toți militarii dela gradul de sublocotenent pînă la căpitan inclusiv; toți greffierii și

ajutoarele lor dela instanțele judecătorești precum și arhivarii dela toate autoritățile civile și militare din țară.

In collegiul al III.

Votază: toți câți au făcut cel puțin cele 3 clase primare obținând certificat de elle, sau cei cari știu cel puțin a scrie și citi, cunoscând bine cele 4 operațiuni din aritmetică și systemul metric.

Spre a se putea însuși mări într'un an sau doi numărul allegătorilor din acest collegiu vor fi obligați să învețe carte toți soldații în timpul cellor 3 ani de serviciu militar.

Se vor înființa dară școli primare în armată unde va fi obligatoriu pentru cei cari nu cunosc științele ce se predă în cele 3 clase primare să le învețe spre a obține certificat constatator de studierea lor cu succes.

Se vor înființa în toate communele și orașele școli de adulți unde va fi obligatoriu tuturilor cari nu știu carte să învețe studiile cellor 3 clase primare, în lunele când n'au de lucru, în Novembrie, Decembrie, Ianuarie și Februarie în fiecare an.

Cei cari vor refuza să învețe cel puțin a citi și scrie grammatical precum și cele 3 operațiuni de arithemecă cu systemul metric vor plăti o amendă de 400 lei pînă la 1000 lei. Și în cas de nesolvabilitate vor face un an închisóre.

În secolul în care trăim nu mai este permis nimănui a nu ști carte de loc.

Avem înscris în constituție încă dela 1866, instrucția obligatorie și guvernele s'au succedat fără să o poată aplica nici pînă azi. Oare nu este rușine pentru noi ca instrucția să fiă mai răspândită în Bulgaria de cît în România?

SENATUL

Pentru allegarea senatorilor votează toți allegătorii din collegiul I și al II de Cameră, împlinind condițiunile enumerate mai sus.

Nu există collegiul al III de senatori.

Mai au dreptul să voteze la collegiul I de senat toți arhierii, episcopii și mitropoliții. Cei doi din urmă sînt. însuși de drept senatori.

La colegiul al doilea votădă toți Starii de monastiri
Toți călugării votădă pentru Cameră și Senat în colle-
giele respective după gradul de instrucție ce au conform
dispozițiunilor de mai sus.

Toți acești allegători alleg câte 3 senatori la colegiul I
și 2 la colegiul al II de fiă care județu. Pentru Bucu-
resci ânsă se alleg: 5 col. I și 3 col. 2.

Academia română va trimette în senat un reprezentant
al ei la col. I, iar Universitățile câte doi de fiă care, tot
la acest colegiu.

*
* * *

Femeilor române cari întrunescu Condițiunile de ad-
misibilitate dela colegiul I și al II de allegător se cu-
vine să li se dea dreptul d'a votă în acelle collegii.

Femeia în statele civilisate nu mai este desconsiderată
ca în secolele trecute. Ea a fost admisă profesore peste
tot pînă și 'n universități constatându-se intelligența și
capacitatea ei. Ceva mai mult elle se ocupă de politică.
Assistă la desbatterile Corpurilor legiuitoare, Citescu jur-
nale, se duc la întruniri publice.

Femeile din secolul XX sînt mult mai superioare de
celle din secole trecute, așa cō s'a găsit cu calle în unele
State a le da dreptul să voteze la allegeri.

De ce ôre noi Românii să nu fim între celle dintîiu
popore cari să le recunoaşcem aceste drepturi politice?

De ce să nu ne grăbim a recunōșce nedreptatea ce li
se face respingându-le dela allegeri și d'a pledă? Dați
mijlōce femeilor d'ași câștigă existența într'un mod ono-
rabil daca doriți să rădicăm moralitatea lor.

Româncea a addus mari servicii Patriei. Ea a asimilat
pe mai totii streinii cu cari s'a căsătorit. Câte mii de Bul-
gari, de Sârbi, de Armeni și de Greci nu ia asimilat.
Uitativă la numele lor și 'i veți cunōșce. Ce patrioți mari
n'am avut și avem printre aceștia. Ei au fost miniștrii,
presidenți de Camere etc. Dar Româncea a asimilat chiar
și pe Nemți și Francesi cari sînt cei mai greu de assi-
milat. Oare Steghe ministru sub Vodă Cuza nu eră
némțu? Asemenea și Gold și profesorul Wahman.

Dar cine pōte uită pe înfocatul frances, Doctor Davilla,
ce patriot luminat era?

Cereți să se întindă votul și apoi nu vreți să voteze
femeile și vre-o 500 mii de militari!

Heliade a susținut votul universal. În multe State el a

fost proclamat Să-l introducem și noi după cum arăt aci, basat ânsă pe capacitate și instrucție.

Apoi cine a conservat mai bine religia noastră orthodoxă, naționalitatea și limba, obiceiurile și tradițiile de cât Româncea ?

Și cine are ânsă în viitor să assimile pe streinii din țarra noastră de cât Româncea noastră. Se esceptedă Ebrei cari nu vor să se assimile cu nici un prețu, spre răul lor.

Recunoșcerea dreptului pentru femei d'a puté allege și elle deputați și senatori, am convicția, că va fi spre lauda Românilor, după cum am fost lăudați de streini că n'am executat pedepsa cu mörte nici chiar când eră înscrisă în regulamentul organic.

Sunt multe dispozițiuni bune în actuala lege electorală. Nu le am reprodus spre a nu lungi acest articol. Cred ânsă că elle vor fi luate în sémă când Corpurile Legiuitoare vor elaboră nua lege.

Din celle ce am scris se pö'e vedé că am ținut ca Collegiul I să preponderede, ca cel mai capabil, celle lalte collegii. Mai alles pentru Senat majoritatea absolută o au senatorii din collegiul I și cu drept cuvânt fiind cel mai capabil.

Am eliminat collegiul al III al țerranilor după cum este în actuala lege, pentru că de când există a fost o parodie de allegeri.

Dar nici țerranii nu țin să fiă alleși. Mi adduc aminte d'acum câți va anni când mă aflam la tribunal unde au fost condamnați nișce țerrani, la perderea drepturilor politice. Ne știind ce va să dică aceasta au întreat pe judecători să le explice. Presidentul le a răspuns că nu vor mai avé dreptul să mai allégă deputați.

-- Să trăiți einștiți boieri, Dumneșeu să vă dea sănătate și fericire ! Mult bine ne ați făcut, că mult timp perdém cu allegerile purtându-ne pe drumuri. Să trăiți, să trăiți !

Nu presupuim că se vor găsi mulți Români la noi cari să primescă ca votul unui om de Stat să valorede mai pușin de cât voturile a doi măturători de stradă cari știu pușină carte, și prin urmare nu ignoranța și incapacitățile să aibă mai multă preponderență asupra capacităților și intellectualilor.

* * *

Votarea are să fiă *absolut secretă și liberă pentru toți allegatorii*. Ea va fi și **obligatorie** pentru civili și militari, de ori ce grade, asemenea și pentru femei.

Este o datorie sacră într'o țară parlamentară ca fiă care român sau româncă să'și dea votul pentru a fi alles cineva deputat sau senator și pentru că s'a făcut obiceiul ca aproape jumătate din allegători să lipsescă dela vot, trebuie să fie obligată ori ce persoană română să voteze în ziua fixată pentru allegeri. In cas contrariu va plăti în folosul spitalelor respective summa dela 300 lei pînă la 1000. Și în cas de neplată a acestor bani să facă închisore 5 luni de dille. Numai în cas de bôlă, probată prin certificat subscris de doi medici și legalisat, numai atunci pôte cineva să fiă dispensat d'a votă.

Toți funcționarii militari și civili, de ambe sexe pot lipsi de drept și fără permisie dela funcțiunile lor în dillele de alegeri. Ceva mai mult ei vor călători gratuit în toate trenurile din țară în ziua allegerilor în clasa II și a III-ea spre a puté să se ducă în communa unde își exercită dreptul de allegător. Nu găsescu cu calle a se împedica ori ce fel de allegător nici chiar militar d'a merge să voteze. Acest drept este sacru și o datorie pentru un om într'un stat parlamentar. Înțeleg să fiă împedecat un funcționar să facă politică sau mai bine dis să critice actele guvernului și alle superiorilor săi. Funcționarii sunt datori să 'și facă constiințios datoriile lor. Dar n'are dreptul nimeni să 'l împedice să voteze pentru persoană pe care o crede folositoare Patriei d'a fi deputat sau senator.

Să se desființeze balotajile ca'n Angliaterra
Pedepsele

Cari se cuvine a fi prevădute în legea electorală pe lângă cele enumerate mai sus.

Cine va împedeca pe un funcționar militar ori civil de ambele sexe să voteze va fi pedepsit cu închisoarea dela 3 la 5 luni sau perderea dreptului d'a fi funcționar pe timp de 3 ani. In cas de recidivă i se va da îndoită și întreită pedepsă.

Tot ast fel vor fi pedepsiți cei cari nu vor respectă secretul votului sau vor întrebuința suveică sau ori ce fel de manopere reprobabile.

I. I. Heliade Rădulescu, Fiuu.